

MIDDELEEUWSE VESTINGBOUWERS WAREN AL VERTROUWD MET HET PROBLEEM VAN DE 'DODE HOEK'

De verdediging van het middeleeuwse Muiderslot

Het Muiderslot zag binnen en rond zijn muren veel gebeuren, waaronder de moord op de slotheer Floris V in 1296, de illustere gasten die logeerden bij drost Pieter Corneliszoon Hooft, de plannen voor sloop in het begin van de 19e eeuw en het herstelplan aan het einde van diezelfde eeuw. Maar het was eerst en vooral een burcht gebouwd om gezag uit te stralen en een eventuele vijand te kunnen weerstaan. In dit artikel aandacht voor een niet-onbelangrijk technisch detail bij de beveiliging: het probleem van de z.g. 'dode hoek'.

Bij de belegering van een burcht bleef er vlak onder de wallen steeds een strook, die de boog-

schutters van de vesting niet konden bestrijken zonder ver over de muur te buigen en zich aldus bloot te geven aan vijandelijke projectielen. Die strook, vlak onder de kasteelmuur, vormde als het ware een dode hoek en de middeleeuwse vestingbouwers hebben zich danig het hoofd gebroken over de vraag, hoe dit probleem op te lossen.

Slotgracht en werpgaten

Vaak werd gekozen voor een slotgracht, die de dode hoek bestreek. Deze hielp alleen zo lang de aanvallers er niet in slaagden met bootjes vlak onder de muren te komen. Er waren daarom meer maatregelen nodig. Er werden vaak mesekouwen aangebracht. Dit waren kooivormige

■ Middeleeuwse aanval (Tes Global Limited).

■ Tekening van Muiderslot door J.W. Heyting (1941).

uitbouwttjes, die boven aan de muur ter hoogte van de kantelen werden uitgebouwd, en die in de bodem smalle openingen had-

Stevige balken werden naar buiten gestoken, waarop een houten schuttershuisje kon worden aangebracht

den, waardoor men de vijand die eronder stond kon beschieten of met (brandende) projectielen kon bekogelen. Elders bouwde men de bovenrand van de muur naar buiten uit, met gaten in de bodem uit, waardoor eveneens projectielen konden worden geworpen.

Schuttershuisje

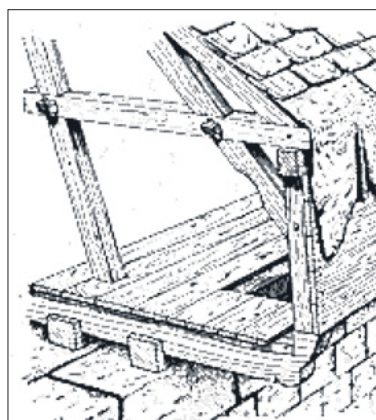
Een andere oplossing van het dode-hoekprobleem werd gevonden door in het bovenste deel van de vlakke muur balkgaten te maken. Hierdoor werden stevige balken naar buiten gestoken, waarop een houten schuttershuisje (een hordijs) kon worden aangebracht. Deze laatste oplossing komt vrijwel overeen met de vorige, alleen waren de schutters hier niet door bakstenen maar door een houten borstwering beschut. En dat maakte een flink verschil, gezien de forse strijdmiddelen, die de middel-

eeuwse aanvallers reeds ter beschikking stonden. Een normale handboog kon op tweehonderd meter afstand een stevige eiken plank doorboren en wanneer bovendien de blijden (middeleeuwse katapulten) hun zware projectielen begonnen te slingeren, waren de verdedigers buiten de muren kansloos. Bovendien waren de huisjes kwetsbaar voor brandende projectielen, die veelvuldig werden gebruikt.

De uitbouwen hadden het bijkomende voordeel dat het plumpe uiterlijk van een middeleeuwse burcht erdoor werd gebroken. De militaire noodzaak bracht hier een esthetisch voordeel met zich mee.

Zichtbaar op het Muiderslot

De toren boven de poort van het Muiderslot heeft drie mesekouwen of werpgaten. Deze zijn van

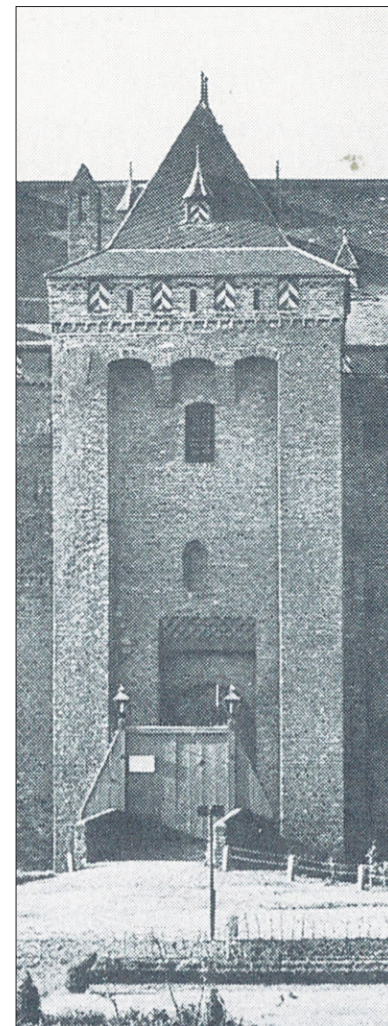

■ Hordijs boven op een muur.

buitenaf te zien als je er recht onder staat. Als je bij de bezichtiging de Torenroute kiest, is het mogelijk naar boven te klimmen en de werpgaten te bekijken (die voorzien zijn van perspex). Daar is een goede indruk te krijgen van de bedoeling van de werpgaten en van wat er op de ophaalbrug gegooid kon worden.

De Westertoren en de Zuider-toren zijn verbonden met een open weergang. Bij keuze van de Torenroute is het mogelijk om over deze weergang te lopen. Als je voor de Ridderroute kiest, kom je na het bekijken van de Wapenzaal op de overdekte weergang. Daar wordt in de audiotour de werkwijze van de hordijzen (schuttersgangen) uitgelegd. De balken zijn zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde van het kasteel te zien.

Ga weer eens naar het Muiderslot en kijk met de ogen van een middeleeuwer!

■ De 3 mesekouwen boven de toegang van het Muiderslot (1957).

Bronnen: 1. Hollandsch Kasteelenboek door M.G. Emeis Jr. en J.W. Heyting. N.V. Holdert & Co 1941. 2. Afd. Educatie Muiderslot.

Klaas Oosterom

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET STREEKARCHIEF

www.gooienvlechthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Opening Burgerweeshuis en Stadsarchief

Burgemeester Patijn, de Noord-Hollandse Commissaris van de Koningin, een bergbeklimmer en archivaris Dirk Dekema bij de opening van het gerestaureerde Burgerweeshuis en tegelijk het Stadsarchief in de Cattenhagestraat 8 op 19 december 1991. De openingshandeling bestond uit het plaatsen van een windvaan op het dak van het Burgerweeshuis. De windvaan was afkomstig van het gesloopte Gemeenlandshuis van Stad en Lande.

FOTO EN TEKST: GEMEENTECHIEF GOOISE MEREN EN HUIZEN